

ДЪРЖАВНА КОМИСИЯ ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

РЕШЕНИЕ

№ И2-Р- 074
от 14.05.2009 г.

ДЪРЖАВНАТА КОМИСИЯ ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

на закрито заседание на 14.05.2009 г., след като разгледа писмо с вх.№ Е-04-00-59 на Европейската комисия и приложенията към него с препоръки за изменение на решение № Р-074/11.02.2008 г. на ДКЕВР за даване на разрешение за изключение от прилагането на разпоредбите на Закона за енергетиката за предоставяне на регулиран достъп на трети страни, установи следното:

С решение № Р-074/11.02.2008 г. ДКЕВР е дала на „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ за срок от 25 (двадесет и пет) години разрешение за изключение от прилагането на разпоредбите на чл. 21, ал. 1, т. 6 и т. 9, чл. 30, ал. 1, т. 7 и т. 8 и чл. 172 от Закона за енергетиката по отношение на българската отсечка на газопровода „Набуко“, при следните задължителни условия:

1. Изключението от законовото задължение за предоставяне на достъп до мрежата на трети страни (чл. 21, ал. 1, т. 6 и т. 9, чл. 30, ал. 1, т. 7 и т. 8 и чл. 172 от Закона за енергетиката) е ограничено до максимум 50 % от съответния максимално достъпен общ технически капацитет на година, но не повече от 15 млрд. куб. м/г. при крайно разширяване от 31 млрд. куб. м/г.

2. Двадесет години след въвеждане в експлоатация на първия етап от строителството на газопровода „Набуко“ тарифния модел, представляващ неразделна част от разглежданото заявление, подлежи на преразглеждане от ДКЕВР или от компетентния към този момент орган.

3. В случай, че в резултат на преразглеждането на тарифния модел по т. 2 бъде установено, че тарифите на българската отсечка от газопровода „Набуко“ се отклоняват от средните тарифи на сравними преносни системи на територията на Европейския съюз с повече от +/- 10 %, „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ или неговият универсален правоприменник е задължен да внесе за одобрение променен тарифен модел. Новият тарифен модел е приложим само по отношение на договори, сключени след момента на влизане в сила на неговото одобрение от ДКЕВР или от компетентния към този момент орган.

4. След провеждането на всяка процедура «открит сезон» (open season) „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ е длъжно да предоставя на ДКЕВР списък на дружествата, за които е резервиран капацитет на газопровода „Набуко“.

5. Българската отсечка от газопровода „Набуко“ трябва да бъде въведена в експлоатация до 5 (пет) години от влизане в сила на настоящото решение.

6. „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ е длъжно да представи пред ДКЕВР, най-късно до въвеждането в експлоатация на първия етап от строителството, дружествения си договор, в който да бъде включена следната разпоредба: „Управителят/управителите действа/действат независимо по всички текущи въпроси,

свързани с експлоатацията на системата и решава/решават независимо относно строителството или реструктурирането на газопроводи в рамките на одобрения план за финансиране или на друг съответен документ в съответствие с приложимите изисквания и правила на търговията с природен газ. Поради това всяко оправомощаване на управителя/управителите в този смисъл е ограничено.“

Във връзка със заявление на “Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ” за изменение на решение № Р-074/11.02.2008 г. с искане задължителното условие на изключението по т. 5 от решението (българската отсечка от газопровода „Набуко” да бъде въведена в експлоатация до 5 (пет) години от влизане в сила на решението) да бъде заменено с условието българската отсечка от газопровода „Набуко” да бъде въведена в експлоатация до 5 (пет) години след края на 2012г, с решение № И1-Р-074/12.01.2009 г. ДКЕВР изменя своето решение за освобождаване, както следва:

„(5) Българската отсечка от газопровода „Набуко” трябва да бъде въведена в експлоатация не по-късно от седем години след влизане в сила на последното разрешение за изключение в съответната заинтересована страна-членка, т.е. след като съответното решение бъде одобрено от Европейската комисия, но не по-късно от 31.12.2016 г.”

На 19.02.2009 г. Европейската комисия изисква от ДКЕВР да предостави пълното заявление на „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ” , както и допълнителна информация в подкрепа на измененото решение за освобождаване. На 24.02.2009 г. ДКЕВР отговаря на молбата на Европейската комисия за допълнителна информация, като на 09.03.2009 г. и на 19.03.2009 г. предоставя всички релевантни документи.

След преглед и анализ на предоставената информация, с писмо вх. № Е-04-00-59/22.04.2009 г. по силата на член 22, параграф 4 от Директива 2003/55/ЕО относно общите правила за вътрешния пазар на природен газ (Директивата), Европейската комисия изисква изменение на решението за освобождаване № Р-074/11.02.2008 г. г., като излага следните съображения:

Българската отсечка от газопровода „Набуко” представлява междусистемен тръбопровод по смисъла на чл. 2, параграф 17 от Директивата. Газопроводът пресича границата между държавите членки на ЕС - България и Румъния, с единствената цел да свърже националните преносни системи на тези държави-членки. Европейската комисия препоръчва 25 годишният период за освобождаване да се обвърже с датата на въвеждане в експлоатация на първия етап от строителството, а не с датата на влизане в сила на българското решение за освобождаване, с оглед да се увеличи като цяло правната сигурност на проекта.

Европейската комисия е извършила оценка на критериите за освобождаване и застъпва становището, че освобождаването съгласно постановеното от ДКЕВР решение не отговаря на първия критерий от чл.22, параграф 1 от Директивата за природния газ, **а именно: инвестицията да поощрява конкуренцията в газовите доставки.** По отношение на вноса българският пазар на природен газ се характеризира с много висока степен на зависимост от един източник, по-точно от Русия. Този внос възлиза на около 98% от газовото потребление на страната. Съществуващата газова мрежа разполага само с един входен пункт за осъществяване на внос, който е изцяло резервиран от „Булгаргаз” ЕАД за внос от Русия. На настоящия етап няма яснота относно количеството газ, транспортирано чрез газопровода „Набуко” към България, или на участниците на пазара, които ще притежават капацитет. Това ще стане ясно след провеждането на процедурите за разпределяне на капацитета. Поради това Европейската комисия отдава специално внимание на най-неблагоприятния вариант, разработен в решението за освобождаване, т.е. участник с господстващо положение на

пазара да получи целия или голяма част от капацитета за доставка на газ в българския изходен пункт от газопровода „Набуко”. При този най-неблагоприятен вариант не може да се смята, че газопроводът „Набуко” поощрява конкуренцията.

ДКЕВР възприема изложените в писмото на Европейската комисия съображения за отстраняване на опасенията по отношение на конкуренцията, като за постигането на този резултат е необходимо следното:

1. Ограничаване на дела от годишния капацитет, който може да бъде резервиран от предприятие с господстващо положение на пазара, до 50 % (наричан по-долу „таван на капацитета”) във всички изходни пунктове от българската отсечка

Таванът на капацитета предоставя на участниците на пазара най-малко половината от българския изходен капацитет на газопровода „Набуко” и по този начин насърчава конкуренцията на пазарите в долната част на течението. Следователно таванът на капацитета ще изпълни условието, според което като цяло не може да се приложи освобождаване, когато това води до появата или утвърждаването на господстващо положение на пазара или когато предоставянето на освобождаване намалява възможността за отслабване на съществуващо господстващо положение.

При прилагането на таван на капацитета следва да се вземат предвид специфичните делови отношения между дружеството, опериращо на пазарите за доставка в долната част на течението, и неговия доставчик от горната част на течението. По отношение на българския газов пазар както доставчикът от долната част на течението, така и доставчикът от горната част на течението имат господстващо положение и дългогодишни делови отношения. Предвид факта, че „Газпром” и свързаните с него дружества са едва ли не ексклузивни доставчици на „Булгаргаз” ЕАД и че Русия, за която „Газпром” притежава монопол върху износа, е почти изцяло единствен източник на доставки (било на произведен в Русия или само преминаващ транзитно природен газ), вероятността „Газпром” и свързаните с него дружества реално да се конкурират с „Булгаргаз” ЕАД, е значително по-малка. При тази ситуация, ако в крайна сметка „Булгаргаз” ЕАД притежава 50 % от българския изходен капацитет и „Газпром” или свързаните с „Газпром” дружества притежават останалите 50 % или на практика всеки допълнителен дял, който заедно с дела на „Булгаргаз” ЕАД ще надхвърли 50 %, то това не би имало благоприятно въздействие върху конкуренцията. Поради това, докато България не започне да получава по-малко от 50 % от газовите си доставки от или през Русия или докато „Газпром” не загуби своя монопол върху износа на руски или преминаващ транзитно през Русия газ, е необходимо таванът за дяловете от капацитета на „Газпром” и „Булгаргаз” ЕАД да се определя съвместно.

От представените от „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ” правила не става ясно какво би се случило при свръхрезервиране в рамките на общия открит сезон. Свързаният с това риск е, че една трета страна може да получи целия нерезервиран от „Булгаргаз” ЕАД български изходен капацитет, дори и ако други трети страни проявяват интерес към придобиване на капацитет. Това би могло да има неблагоприятно въздействие върху конкуренцията, вследствие на което на българските пазари ще се установи дуопол. За да се избегне този риск, е необходимо да се въведе правило, според което разпределянето на капацитет ще се извършва по прозрачен и недискриминационен начин, например на пропорционална основа, с

което ще се гарантира, че на всеки участник в търга ще бъде разпределена минимална част от капацитета.

Описаният по-горе таван на капацитета може да попречи на разширяването на капацитета, ако например третите страни не успеят да договорят достатъчни количества газ с доставчици в горната част на течението и следователно не проявяват интерес към резервиране на капацитет на газопровода. В резултат положителното като цяло въздействие от разширяването на газопровода върху пазарната ликвидност няма да може да се реализира. Освен това не може да се изключи възможността, че вследствие на тавана на капацитета част от газопровода ще остане неизползван след неговото изграждане. Поради това е необходимо да се даде възможност за дерогация от тавана на капацитета при недостатъчен интерес от трети страни, различни от предприятието с господстващо положение, към резервиране на капацитет. В този случай на предприятието с господстващо положение може да се позволи да придобие допълнителен изходен капацитет над тавана на капацитета. Все пак от предприятието следва да се изисква да предлага на пазара допълнителното количество газ посредством открита, прозрачна и недискриминационна процедура, която подлежи на одобрение от страна на регулаторния орган.

Възможно е поради променливите условия на търсене и предлагане на пазара да има разминаване между дела на резервирания капацитет и реално внесеното посредством газопровода „Набуко” количество природен газ. Ето защо в интерес на съответното предприятие е да обвърже количеството газ, което ще бъде предлагано на пазара, с неговия дял от резервирания капацитет, а не с неговия дял от общото количество, който зависи от действията на останалите дружества, осъществяващи пренос. Поради това се предлага количеството да се изчислява по следния начин: процентните пунктове от резервирания годишен капацитет, надхвърлящи 50 % (например при 55 % — 5 %), следва да се разделят на общия дял от годишния капацитет, резервиран от съответното предприятие (в случая 55 %). Получената стойност (в случая 9,09 %) се умножава с общото количество природен газ, което предприятието внася посредством газопровода „Набуко” в България през дадена година. Тези количества се коригират на годишна база спрямо внесените количества през предходната година. През първия период следва да се възприеме очаквана ставка на използване на капацитета, която се договаря между предприятието, на което се налага таван на капацитета, и регулаторния орган, като установената *ex post* разлика между очакваното и реалното количество следва да се добави или извади от количествата, освободени през следващата година.

2. Задължение за разширяване на капацитета според търсенето

„Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ” е представило само информативно своите планове по отношение на времетраенето и етапите на строителство.

Посоченото по-горе планиране наистина може да има единствено информативен характер, тъй като нито точният произход, нито направлението на природния газ бяха известни както към момента на подаване на заявлението, така и към настоящия момент. Точните входни или изходни пунктове ще бъдат определени едва на по-късен етап, когато са известни резултатите от процедурата за разпределяне на капацитета. Гъвкавостта при изграждането на входни или изходни пунктове по протежението на газопровода показва, че проектът на газопровода може и

на практика трябва да бъде адаптиран спрямо различните количества природен газ за пренос в различните части на газопровода.

Освен това допълнителните етапи на разширяване на капацитета, например, от 8 на 15,7 млрд. куб. м/год. и от 15,7 на 25,5 млрд. куб. м/год. представляват изключително големи количества газ, които се очаква да надхвърлят общото годишно потребление на природен газ на България (според предвижданията на ДКЕВР 4,2 млрд. куб. м/год. през 2010 г.) Опитът от други газопроводи показва, че далеч по-малки етапи на разширяване от посочените от „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ могат да бъдат технически и икономически осъществими.

Както при други проекти за газопроводи капацитетът на газопровода „Набуко“ може да бъде увеличен с много малки количества не само чрез прокарване на нови газопроводи по протежението на цялата газопроводна система. Вместо това в различните отсечки от газопровода на по-малки, нарастващи стъпки би могло да се добавят различни по размер компресорни станции за увеличаване на налягането, а следователно и на потока от природен газ за пренос. При други европейски газопроводи капацитетът на крайния изходен пункт е увеличен макар и само чрез свързване на отделни участъци от газопроводната система, намиращи се на значително разстояние от крайния изходен пункт, с допълнителен газопровод.

Поради тези горепосочените четири етапа на разширяване на капацитета не представляват единствените технически и икономически изпълними фази на изграждане. Необходима е значително повече техническа и икономическа гъвкавост, за да се адаптира капацитетът за пренос на газопровода „Набуко“ спрямо обвързващата процедура на резервиране на капацитет. По-високата гъвкавост при адаптиране на капацитета спрямо пазарното търсене е от решаващо значение, за да се гарантира, че газопроводът „Набуко“ подобрява конкуренцията и сигурността на доставките във всички засегнати пазари. По отношение на конкуренцията съществува опасност, че информативното формулиране на етапите на строителство би допринесло за заявяването на голяма част от капацитета от страна на големите участници на пазара за сметка на малките участници на пазара и по този начин това би имало значително въздействие върху развитието на конкуренцията на българските пазари на природен газ. Навлизането на пазара на един или повече конкуренти на дружествата с господстващо положение на българските пазари на природен газ може значително да бъде забавено или дори осуетено, ако тези конкуренти решат да навлязат с количество, по-малко от определеното от „Набуко интернешънъл“ в допълнителния етап на разширяване на капацитета (въпреки че това разширяване все пак би могло да бъде технически осъществимо и икономически изгодно за „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“).

Освен това съществува риск, според който е възможно малките пазари по протежение на газопровода „Набуко“ да не бъдат обслужвани и следователно газопроводът „Набуко“ може би няма да подобри конкуренцията и сигурността на доставките в засегнатите пазари. Това може да стане факт, тъй като мащабните етапи на строителство вероятно ще допринесат за окрупняване на предлагането, с цел да бъдат обслужвани само големите пазари в долната част на течението. В допълнение, прилагането единствено на мащабни етапи на строителство крие опасност от ненужно възпрепятстване на подобрието на конкуренцията и сигурността на доставките. Газопроводът ще бъде разширен, само ако са налице

обвързващи заявления за капацитета на целия допълнителен етап на строителство, докато междуременно, в период от няколко години, може да съществуват необходимите обвързващи заявления за капацитета на междинно разширяване на газопровода, чието провеждане е технически и икономически изпълнимо и което би допринесло положително за сигурността на доставките.

Въз основа на тези съображения задължението на „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ за разширяване на капацитета съгласно обвързващи заявления за капацитет следва да не бъде ограничавано до четирите етапа на строителство, съответно 8, 15,7, 25,5 и 31 млрд. куб. м/год.

ДКЕВР приема минималният резервиран капацитет за започване на проекта „Набуко“ да възлиза на 8 млрд. куб. м/год. Поради големината на първоначалната инвестиция тази минимална критична маса е необходима, за да бъдат разпределени разходите по първоначалната инвестиция върху достатъчно голямо преносно количество с цел осигуряване на рентабилна тарифа за пренос. Необходимо е „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ да бъде задължено да разглежда техническата и икономическата осъществимост на всички междинни обвързващи заявления в рамките на горепосочените четири етапа на строителство.

Задължението следва да се прилага, само ако размерът на направените обвързващи заявления достига до допълнителен съвкупен преносен капацитет на газопровода „Набуко“ от 1,0 млрд. куб. м/год. Количество от 1,0 млрд. куб. м/год. съответства на очакван дял от българския пазар на природен газ от около 24% през 2010 г.³⁵ и следователно може да има значително въздействие върху конкуренцията, ако допълнителното количество бъде отчасти или изцяло резервирано за българските изходни пунктове. Освен това, предвид гореспоменатите мерки за маргинално увеличаване на преносното количество в газопровода разширяването на капацитета с 1,0 млрд. куб. м/год. може *prima facie* да се приеме за технически и икономически оправдано.

Следователно при съвкупни междинни обвързващи заявления в рамките на горепосочените четири етапа на строителство, чийто размер достига най- малко 1,0 млрд. куб. м/год., на „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ следва да се наложи задължението да разшири капацитета на газопровода съгласно обвързващите заявления за капацитет, освен когато то може да докаже пред ДКЕВР, че съответното разширяване на капацитета не е технически или икономически изпълнимо. Това не засяга задължението на „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ да разпределя целия капацитет посредством прозрачна и недискриминационна процедура и съответно да уведоми ДКЕВР.

3. Промяна в дяловото участие

Ако предприятие с господстващо положение в България или на включващ България пазар на природен газ, което притежава капацитет по газопровода „Набуко“, придобие контролен дял от съдружник в „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ или от друг притежател на капацитет по газопровода „Набуко“, това би могло евентуално да има отрицателно въздействие върху конкуренцията, по-специално, ако това води до появата на съвкупно дялово участие, надхвърлящо тавана на капацитета за предприятия с господстващо положение. Ето защо е от съществено значение ДКЕВР да бъде информиран от

„Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл” за всяка подобна промяна в дяловото участие в „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл” или в съдружник в „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл” или при притежатели на право на капацитет от „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл”. Въз основа на тази информация и с цел да се обезпечи, че газопроводът „Набуко” продължава да поощрява конкуренцията, ДКЕВР ще осигури спазването на посочените в решението за освобождаване разпоредби относно тавана на капацитета за предприятия с господстващо положение.

Ограничаването на дела от годишния капацитет, който може да бъде резервиран от предприятие с господстващо положение на пазара, до 50 % (наричан по-долу „таван на капацитета”) във всички изходни пунктове от българската отсечка, задължението за разширяване на капацитета според търсенето и евентуална промяна в дяловото участие на „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ” са минималните ограничителни условия, които могат да бъдат предприети, за да се гарантира, че освобождаването отговаря на установените в член 22 от Директивата за природния газ условия и не надхвърлят необходимото за постигането на този резултат.

Предвид гореизложеното, на основание чл. 99, т. 2 от Административно процесуалния кодекс, чл. 22 от Директива 2003/55/ЕО относно общите правила за вътрешния пазар на природен газ и чл. 21, ал. 1, т. 6 и т. 9, чл. 30, ал. 1, т. 7 и т. 8 и чл. 172 от Закона за енергетиката,

ДЪРЖАВНАТА КОМИСИЯ ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

РЕШИ:

Изменя и допълва свое Решение № Р-074/11.02.2008 г за освобождаване на българската отсечка от проекта за газопровод „Набуко” от правилата за регулиран достъп на трети страни, изменено с Решение № И1-Р-074/12.01.2009 г., със следните задължителни условия:

1. 25 годишният период на освобождаването започва от датата на въвеждане в експлоатация на първия етап от строителството на газопровода „Набуко”.

2. 1. На предприятие, което има господстващо положение на поне един от съответните газови пазари в горната или долната част на течението, не се разрешава да резервира повече от 50 % от общия капацитет в изходните пунктове на българската отсечка от газопровода „Набуко”. За целите на изчисляването на тавана на капацитета предприятията, които са част от един концерн се разглеждат заедно. За целите на изчисляването на тавана на капацитета доставчиците от горната част на течението и доставчиците от долната част на течението, които имат господстващо положение се разглеждат заедно. „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ” да информира ДКЕВР относно резултата от процедурите за разделяне на капацитета.

2. 2. В случай на свръхрезервиране, разпределянето на капацитета да се извършва съгласно правило, според което се предвижда капацитетът да бъде разпределян посредством прозрачна и недискриминационна процедура, например на пропорционална основа, и с което трябва да се гарантира, че на всеки участник в търга ще бъде разпределена минимална част от капацитета.

2. 3. Когато вследствие на липса на интерес от други лица таванът на капацитета възпрепятства разширяването на газопровода или води до неизползване на съществуващ капацитет се прилага възможност за дерогация от правилото за таван на капацитета, при условие че съответното дружество предлага на пазара количеството газ, съответстващо на притежавания от него капацитет, надхвърлящ тавана от 50 %, посредством открита, прозрачна и недискриминационна процедура, която подлежи на одобрение от страна на компетентния регулаторен орган. Количеството на природния газ, което ще се предлага на пазара, да се изчислява по следния начин: процентните пунктове от резервирания годишен капацитет, надхвърлящи 50 % (например при 55 % — 5 %), следва да се разделят на общия дял от годишния капацитет, резервиран от съответното предприятие (в случая 55 %). Получената стойност (в случая 9,09 %) се умножава с общото количество природен газ, което предприятието внася посредством газопровода „Набуко“ в България през дадена година, като се прави първоначална прогнозна оценка на тази стойност, а през следващите периоди се извършва корекция.

3. При промяна на съдружниците в „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ спрямо описаната в заявлението ситуация или при придобиване на съществуващ съдружник от страна на друго предприятие, притежаващо капацитет от „Набуко“, или при сливане между две дружества, притежаващи право на капацитет от „Набуко“, „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ следва да уведоми ДКЕВР относно тази промяна.

4. „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ се задължава да построи допълнителен капацитет към българските изходни пунктове при обвързващи заявления за капацитет, които са междинни спрямо описаните в заявлението от 23 февруари 2007 г. етапи на строителство, при условие че това разширяване е технически възможно и икономически рентабилно и че обвързващите заявления за капацитет възлизат най-малко на 1,0 млрд. куб. м/год. В този контекст „Набуко интернешънъл“ да разпределя капацитета по прозрачен и недискриминационен начин и да информира регулаторния орган за резултатите от тази процедура. Ако въпреки наличието на такива обвързващи заявления за капацитет „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ счита, че разширяването на газопровода не е технически възможно и икономически рентабилно, „Набуко Газ Пайплайн Интернешънъл ГмбХ“ се задължава да уведоми и обоснове своето решение пред ДКЕВР.

Решението подлежи на обжалване в 14 (четиринадесет) дневен срок пред Върховния административен съд.

РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ
ПРЕДСЕДАТЕЛ:
проф. д-р инж. К. Шушулов/
ГЛАВЕН СЕКРЕТАР:
/инж. Анелия Илиева/

